

36

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 43

26

OCTOMVRIE 1924
 KOLOZSVÁRI M. KIN. GAZDASÁGI AKADEMIA
 KÖNYVTÁRA

szám.

In acest număr: Fierberea partidului național de Octavian Goga; Prăbușirea dealurilor, poezie de T. Murășanu; Dezarmarea și umanitarismul român de Al O Teodoreanu; Frământări în vecini de Alexandru Hodoș; Politica lui Țepeș-Vodă de P. Nemoianu; Sângele sufletului de Septimiu Popa; Noul împărat al Rusiei de G. M. Ivanov; Scrisori din Budapesta: Scandaluri parlamentare de M. Rucăreanu; Gazeta rimată: Parabola capului de Mitică Per-Tractorul Agraru; Insemnări: O mișcare de eliberare; Hotărârile dela Alba Iulia; Editori grăbiți; Sforile dlui Octavian Goga; Istoria revoluției rusești; Mărturii prețioase; Pașapoarte; Răsfoind revistele, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16
 ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 10 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Fierberea Partidului Național

Cetitorii noștri cunosc pe deplin părerile ce avem asupra conducerii partidului național, și au avut prilejul să înregistreze nenumărate motive pentru care ne-am despărțit de politica dlor Maniu-Vaida.

De doi ani încoace la această revistă am făcut o operă de lămurire publică. Sincer și cu o cinstită îndrăzneală am atras atenția tuturor, arătând greșelile fatale ale unor oameni investiți cu roluri peste puterile lor. Ideia consolidării integrale a țării, și cu deosebire așezarea normală a Ardealului în noua configurație de stat, a fost programul de care ne-am călăuzit. Privind spre această țintă, am avut puterea morală să examinăm cu liniște mersul lucrurilor. Din primul moment al unirii am propovăduit spargerea granițelor sufletești, și ne-am ridicat împotriva regionalismului ca doctrină politică. Am cerut înființarea de partide pe toată suprafața țării, prevăzând că legitimele interese locale numai în acest chip vor putea fi satisfăcute, asigurând în același timp și unitatea organismului național în prima perioadă de existență a României unite.

Opinia publică cunoaște întreagă desfășurarea evenimentelor, pe care nu e nevoie să le reîmprospătăm acum.

Un mănunchiu de oameni moșteniți la conducerea partidului național n'a putut găsi linia dreaptă indicată de împrejurările schimbate. Sarcină pare a fi fost prea grea pentru umerii lor. Din atmosfera veche de străinism ei veneau cu-o specială structură de gândire, care-i predestina unor orizonturi înguste. S'au împotrivit deci din răspuțeri tuturor îndemnurilor de reală contopire cu destinele țării, și când n'au privit viața prin prizma micilor probleme individuale, ei s'au încetușat în mod voit într'o meschină logică provincială. Din această particulară psihologie, care e zestrea fatală a robiei noastre de demult, s'au revărsat nenumărate orbecări. Partidul național astfel, înfășurat într'o

penibilă izolare, și-a cheltuit energiile într-o îndelungă pulverizare sterilă. Cinci ani au trecut fără să poată lăsa în urmă o acțiune pozitivă. După ce lozinca regionalismului cu care s'au exaltat spiritele din Ardeal a fost refuzată de instinctul sănătos al maselor, a început capitolul cunoscut al „pertractărilor.“ Fără căldura unei credințe și fără busola unui program, îndrumători nepricepuți au bătut pe rând la toate ușile. Rezultatul a fost nul. Capitalul politic al Ardealului, cu care descălecaseră odinioară la București în aplauzele unanime ale României de ieri, s'a risipit zi cu zi. O dureroasă decepție a încercat conștiința publică, scăzând prestigiul unei provincii care merita o soartă mai bună.

Nu ne-am putut solidariza, firește, cu această miopie interesată, menită să slăbească deopotrivă și România întregită și Ardealul. Am fost și prea buni Români și prea buni ardeleni, ca să putem sta cu mâinile în sân în fața prăvălirii. Am început grabnic deci, povățuiți de prevedere și de-o legitimă îngrijorare, munca stăruitoare de lămurire. Am limpezit noțiuni, am fixat valori, am pus oameni la locul lor. Lumea obiectivă și posteritatea semină va judeca actul nostru de conștiință. Fără îndoială, că acest criticism onest nu viză decât rolul elementelor conducătoare care purtau răspunderea situației, și nu atingea cătuși de puțin rândurile partizanilor purtați pe căi greșite. În special activitatea dlui Iuliu Maniu și a dlui Alexandru Vaida ne-a preocupat, văzând în cei doi frunțași isvorul principai al neputinții politice. Le-am cântărit faptele și ne-am rostit asupra lor. Mai puțin înțelegi la început, luptând cu inerția de gândire, care e apanajul tuturor robilor, frângând calomnia și înlăturând bănuiala, am mers pe-un drum programatic, dincolo de bariera unei politici de partid, pentru întărirea țării.

Astăzi lucrurile s'au schimbat.

Nu e, de sigur, meritul nostru. Autorii de căpetenie ai definitivei limpeziri sunt înșiși conducătorii partidului național, a căror inacțiune și șovăire permanentă noi le-am semnalat la toate ocaziile. În tabăra lor o criză hotărâtoare a izbucnit, după o neconținută acumulare de nemulțumiri. Falimentul conducerii e evident acum, și din toate părțile se ridică glasuri care cer premenirea. Bărbați întregi cu judecata chibzuită și cu energia paralizată de-o șefie fără personalitate cer acum socoteala dlui Iuliu Maniu pentru un lustru de îndrumare fără roade. Întreg Ardealul se sbate dârz în fața acestei pășiri categorice, care după epuizarea răbdării proverbiale a acestui colț de pământ, intervine cu-o deslănțuire elementară. Din toate părțile se mișcă rândurile cu lozinca de-a pune subț aspră tutelă fenomenală lipsa de vlagă din care s'a alimentat un prea firesc proces de decompoziție lentă.

Care va fi soarta acestei prime resurecțiuni? Nu știm și nu cercetăm acum. Se va face oare o operație radicală, instalând vigoarea și buna chibzuință în fotoliul prezidențial al partidului național? Va schița d. Maniu gestul elegant al sacrificiului propriu pentru o cauză comună, ori revolta se va domestici un moment, ridicându se din nou la suprafață valul tulbure al pertractărilor? Așteptăm, se va vedea. Un singur lucru e cert: opera de convingere e terminată, lumea și-a

smuls vălul de pe ochi. Adevărul a pătruns în mintea mușmei ca o axiomă normală, legenda s'a evaporat și celebra ladă goală despre care vorbeau parabolele noastre, stă deschisă astăzi în văzul tuturor.

Să nu se creadă însă, că în fața acestui spectacol noi vom avea zâmbete de biruitri satisfăcuți. Nu! Ne oprește mai întâi echilibrul moral cu care ne-am obișnuit să urmărim curba ori-cărei vieți în domeniul public. Adversitatea noastră determinată de interese obștești încetează în clipa când cauza e dusă la triumf. Avem pietate pentru muzee și-un sentiment de blândă iertare în pragul ori-cărui mauzoleu. Dar în afară de aceste impulsuri de ordin sufletesc, puternice argumente cerebrale ne îndeamnă să privim cu calm viitorul. Avem impresia, că ne găsim în ajunul unor închegări de forțe cu scop precis și cu idealul proaspăt. După pipăiri și experiențe, ostași din câmpuri adverse resimt în ei dorința să și strângă mâna; să se apropie. Un botez de viață nouă purifică gândul și înseninează frunțile.

Nouă, drumeți călăuziți de-o stea, ne-a rămas intact totdeauna optimismul cu care credem în ori-ce înfrățire pentru binele altora. Iată de ce, în aceste zile de fierbere, noi deslușim chinurile facerii. Politica țării se desenează în linii mari, mecanismul ei se simplifică și se întărește. Pe ruinele greșelilor din trecut răsbate o undă de aier înviorător. Multe se vor schimba pe urma ei, multe puteri înăbușite vor cere cuvânt. Cine-ar putea să nu se bucure cu noi, dacă din această renaștere ar răsări, înșfârșit, după crude încercări și meritata rehabilitare a Ardealului?

OCTAVIAN GOGA

Prăbușirea dealurilor

*Ca un obraz cu gingășii tulburătoare
Purtat de-o sfântă și sălbatecă ființă,
Pe care însă 'n fiecare zâmbet
O urmărește'n taină-o suferință ;
Sau ca un pom c'o delicată floare
Pe care-l roade-un vierme 'n rădăcină,
Tot astfel, cu minuni prăpăstioase,
Pe pieptul larg de dealuri colțuroase,
O floră, fragedă și felurită
Își tremură frumsețea ei divină...*

*Însă de ani nenumărați, la temelie
Scobește-o ghiară neagră dedesupt ;
Cu prevestiri de goluri găunoase
Tavernele se'ntind neîntrerupt...*

*Ți s'a 'ntâmplat s'arunci cândva o piatră
Într'o prăpastie 'ngrozitor de-adâncă ?
Cutremurat' asculți, dar ea 'n adânc, departe,
Tot aue și se coboară încă...*

*De vrei s'asculți ce se petrece-acolo
Și se 'nțelegi și tu că nu-i o glumă,
Așterne-te 'n mirosul sfânt de iarbă
Și ține-ți doar o clipă 'n nemișcare
Urechea ta lipită bine 'n humă !*

*... Cu frunțile brăzdate de păraie,
Cu pieptul lat, cu șolăurile pline,*

Cu umerii, cu verzile lor tâmple,
Au înțeles și ele ce le-așteaptă
Și-au presimțit ce are să se 'ntâmple...
S'au și 'mpăcat în gândul lor de dealuri
Cu ceasul prăbușirii ce le-așteaptă
Și-adese ele și-au vorbit în șoapte :
-- „Surori, să ne gătim pentru la noapte“!

Un singur gând le-a pus în ochi seninătate
Și'n zâmbetele amare mângâere:
Că mâine 'n zori, cândă cu 'mărire și putere
Se va 'nălța pe boltă sfântul soare,
Pădurile și văile și munții,
Câmpiile 'ncrețite de ogoare,
Cirezile și turmele și câinii,
Drumeții, muncitorii și ciobanii,
(Ducând mirați la frunte dosal mâinii)
Și apele cu dulcea lor lumină, —
Cu ce fior de spaimă și mirare
Le vor privi 'n grozava lor ruină...!

... Tot chibzuind așa 'ntre ele 'n șoapte
Sosi 'nsfârșit și 'nfricoșata noapte.

Din hăuri, peste văi și peste coaste,
Trecură 'ntâiu patrule tari de cânt
Și-apoi cu sguduiri de ape multe
Se prăbuși, din cer până 'n pământ,
O 'ntunecime 'nfășurată'n spaime...
Și după ea veni și 'ntreaga oaste
De răcnete cu scufundări de peșteri
Și se făcu un clocot în văzduhuri;
Îășniau grăbite fulgerele 'n aer,
Trecea pe sus arar un groaznic vaer —
Se opintiau în noapte mii de brațe
Să sgudue din temelii pământul...

Crezând că încă tot nu-i ceasul, poate,
Se sprijiniră tare 'n coate,
In unghii și 'n genunchii reci de groază!

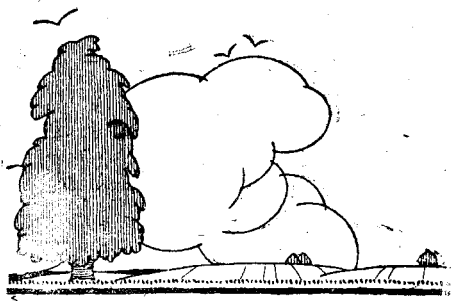
Și-opoi, când au văzut că e zădarnic totul,
Au scos un vaet lung deodată, toate,
Și s'au pornit...

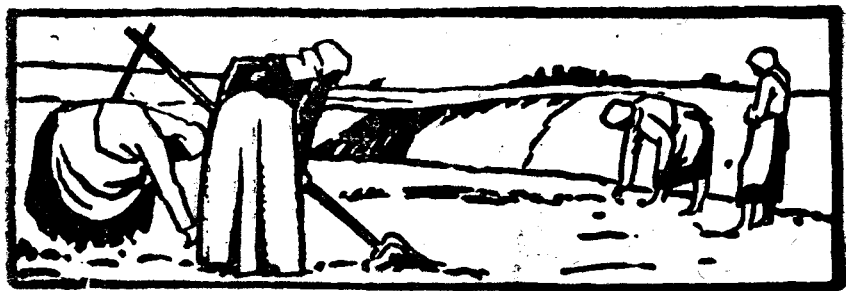
A fost un muget,
Un hohot lung de muzici și chimvale,
Ca zeci de mii de care încărcate
Ce s'au lăsat pe-un povârniș la vale!

* * *

Dar dimineață când pe scara bolții
Sa ridicat din nou măritul soare,
Pădurile, câmpiile și apele
Nu și-au clintit un mușchii măcar pe față,
Privind ca de-obicei, nepăsătoare
Nemărginirea lumii, inundată
In mări de sănătate și verdeață!

TEODOR MURĂȘANU

Dezarmarea și umanitaristul român

Solem quis dicere falsum audeat?
VIRGILIU

Atacat pe neașteptate de un leu, antropofagul care și-ar conduce excursionistul capturat la loc sigur pentru a-l pune în frigare, va renunța *deocamdată* la perspectiva ospățului devenit subit incert, și cot la cot va lupta cu Europeanul în contra leului. Primejdia trecută, nimic nu-l va împiedeca însă să-și consume victima, poate că tocmai din cauza exercițiului în afară de program, cu un spor de apetit și satisfacție, între altele și sufletească. Presupunând însă, că în lupta cu leul antropofagul ar fi acela care și-ar pierde viața, ar trebui să fie cu totul imbecil, Europeanul, văzând în el un idealist.

În viața politică ne lovim la tot pasul de oameni care se pun în această situație.

* * *

Să nu se creadă, că în cele ce urmează intenționăm a face o apologie a războiului. Socotind lupta omului cu omul ca cel mai trist spectacol ce se poate vedea. Refuzăm totuși a ne vâri de bună voie capul în nisip. Exemplul de mai sus vine pe lângă altele o mie și unul pe care ni le pune la dispoziție istoria universală să ilustreze încă odată adevărul banal, că între indivizi, ca și între popoare, *tovărășiile* sunt temeinice atunci (și numai atunci) când sunt comandate de *primejdii sau interese comune*. Primejdia evitată sau interesul dispărut, cel mai tare va dispune de soarta celui mai slab (după cum îi dictează interesul, evident) *pentru că e oel mai tare*, și pentru că în contra mai-tarelui nu există sancțiuni. N'am spus că e bine, *dar e așa*.

Nu putem spune, însă, că sentimentul de justiție e disprețuit cu totul în asemenea împrejurări. El a făcut progrese simțitoare și nimic nu ne îndreptățește să credem că nu va progresa încă. Altădată o

nedreptate făcută de o țară puternică alteia mai puțin puternică își găsea suficientă justificare în sacro-sanctul:

„Tel est nôtre bon plaisir“, după care urma autograful suveranului respectiv. Astăzi nu se mai procedează la fel. În faza lui actuală, sentimentul dreptății (în plină evoluție, repetăm) se manifestă (*după* fiecare act unic) în note și proclamații foarte frumos redactate, de diplomați înalbiți în exercițiul acestui elegant oficiu. Justiția și morală, după cum se vede, au câștigat teren. Prin urmare, până în momentul de față, atitudinea marilor *puteri* față de statele *mici*, nu se deosebește prin nimic de femeia, care surprinsă desbrăcată, dintr'un spontan și nobil instinct de pudoare își acopere figura cu poalele cămeșii.

* * *

În fața acestei stări de lucruri, statelor mici nu le rămâne decât să se *întărească*. Insuficient satisfăcute de morală tardivă a literaturii diplomatice, politica lor trebuie să se conformeze judecății elementare, că forței nu i se poate opune decât forța. De fapt, asta și fac. Alianțele și înțelegerile pe care le-am înregistrat ultimul timp sunt o dovadă.

Si vis pacem — nu-i așa?

* * *

Dar iată că tocmai din catacombele în care se pregătesc bombe pentru atentate înspăimântătoare și zădarnice, de sub pământ, din glod, se înalță imnuri suave pentru *pacea eternă*. Prin crimă deci, la fraternizare: lubește-mă, că te tai! Și ființele acestea, incapabile de a-și iubi aproapele, fac declarații de amor lumii întregi. Oamenii aceștia în bună parte dezertori dela datorie și trădători de țară se așează intelectualicește de asupra întregii omeniri. În numele civilizației și pentru pace aruncă bombe și completează asasinat; crezând că sêrvesc lumea își minează patria. În veacul XXX dicționarele vor defini, poate, ironic mijloacele de convingere ale veacului nostru:

Ucideți, distrugeți, tăiați mâni, tăiați picioare *pentru patrie-patriotism*.

Ucideți, distrugeți, tăiați mâni, tăiați picioare *pentru cauză-umanitarism*.

Atunci *poate* oamenii vor fi renunțat să se întreucidă. Dar din moment ce omuciderea ființează încă în raporturile dintre ei ca mijloc (ultim e drept, dar admis) de valorificare a drepturilor, e în firea lucrurilor să lupți *întâi* pentru țara dumitale și pe urmă pentru restul lumii, dat fiind că e mai aproape de trup cămașa decât haina.

Umanitariștii și-au pus cămașa peste palton.

* * *

A susține că războiul care ne-a dat integritatea națională a fost inutil, ar fi o nerușinare. Ar fi să necinstim memoria într-o toată sfântă

a miilor de Români căzuți cu sufletul nimbă de-această supremă nădejde.

* * *

A dori ca acest măcel uriaș să fie ultimul pe care omenirea îl va fi cunoscut, e o datorie. A o crede, e o (neghiobie). O nemiloasă lege naturală vrea ca evoluția sufletului omenesc să nu urmeze alura vie a minții. În trenuri expres și somptuase trans-atlantice, omul preistoric se trezește în noi, tot atât de viu și fioros ca în tenebrele peșterilor. Pe *acesta* când vom fi isbutit să-l ucidem, omenirea va avea de câștigat, fără îndoială, mai mult de cât de pe urma sub-marinului, aeroplanului și telefoniei fără fir.

Dar, până atunci, mai este.

* * *

În atmosfera încărcată a leatului existent, pacea generală n'ar putea lua ființă de cât sub o amenințare extra-terestră. Dacă progresele astronomiei ar indica de pildă intenția (și posibilitatea) locuitorilor altei planete, ca prin mijloace perfide să atragă luna în circuitul ei, cu *siguranță* că vechile inimizități ar dispărea și toți pământeni și-ar concentra activitatea într'un efort comun, și fără a se grupa pe internaționale numerotate, ar căuta laolaltă să împiedice *vrăjmașul* să-i priveze de satelitul *lor*, chiar dacă el n'ar reprezenta decât un poetic agrement nocturn.

Dar asta-i puțin probabil.

* * *

Atunci?

Atunci, umanitariștii, când nu vorbesc din subteranele conspirațiilor, exorimă o nobilă dorință. Ea poate forma subiectul unor conferințe admirabile și minunat răsunătoare, în biblioteci și în sălile de curs, *pentru a rămâne acolo*.

N'am spus că e bine, *dar e așa*.

Dacă antropofagii și-ar scoate dinții și leii ar deveni ierbivori am putea străbate pustiurile africane fără armă.

Deocamdată, antropofagul își consumă aproapele, și leul pe amândoi
Atunci...

* * *

Nu se putea să nu avem și noi umanitariștii noștri. Socialiști, comuniști, internaționaliști în I-a, a II-a sau a IX-a internațională, de toate soiurile. Ei nu se mulțumesc numai să viseze o mai bună omenire. Au trecut și cearcă să treacă la fapte. Găstul sceleratului Max Goldstein a fost susținut de aplauzele inconștiente ale întregii galerii *umanitariste*.

Complicii lui Max Goldstein se plimbă liberi și nesupărați în această *reacționară oligarhie* românească și, totuși lamentațiile lor peste

hotare nu mai au sfârșit. Dar această presă umanitaristă nu încetează a descredita prestigiul armatei române, căutând să popularizeze ideea nefastă a dezarmării. Idioși sau criminali (altă alternativă nu există) ei trebuie energic împiedicați de la aceasta. Dacă politica dezarmării va câștiga opinia publică europeană (și asta-i de dorit) inițiativa nu poate porni în nici un caz de la un stat mic ca al nostru. Ingrădiți în granițele noastre firești, e cert că nu intenții de cucerire vor caracteriza politica noastră externă în viitor. Dar pacea între animale trebuie să pornească de la lupi, nu de la miei. De aceea, oricâte cheltuieli s'ar face pentru întreținerea unei armate numeroase și disciplinate nu sunt de prisos.

Atâta timp cât torpiloarele engleze se vor plimba trufașe și amenințătoare în apele Mediteranei; atâta timp cât ofițerii germani se vor strădui a da grabnică și serioasă organizare militară pacificei Rusii; atâta timp cât vom auzi baionetele bulgare scrâșnind ca dinții pe ascuțitoare; atâta timp cât toate marile puteri fac pregătiri militare; atâta timp cât la cele patru puncte cardinale vom simți ochi dușmănoși; pentru pacea noastră ne trebuiesc tunuri bune, ca s'o putem păzi bine. Și dacă în acele clipe tragice, pe care trebuie să le întrezărim cu tristețe, dar fără frică, ne vom simți amenințați din spate de frontul umanitarist, dacă pentru nefericirea lui primejdia dinăuntru va întrece pe cea dinafară, cu durere în suflet, dar cu hotărâre, nu vom șovăi să întoarcem tunul *înapoi*.

AL O. TEODOREANU

Frământări în vecini

La Belgrad, de aproape două săptămâni, regele Alexandru caută o deslegare a crizei ministeriale care a izbucnit în urma demisiei guvernului Davidovici. În ritmul săptămânal al comentariilor noastre, suntem, poate, cam întârziați cu această știre. S'ar putea chiar, ca în vreme ce rândurile de față vor fi desrobite de sub apăsarea mașinilor tipografice, suveranul iugoslav să fi găsit mult căutata soluție. Nici una, nici alta, nu schimbă însă înțelesul frământărilor din vecini, al căror preludiu s'a cântat, în surdină, încă de-acum șase ani, și ale cărui accente tot mai violente nu sunt destinate să fie potolite ușor.

Iugoslavia se găsește și astăzi în fața aceleiaș penibile probleme a structurii sale interne, care nu se prezintă numai ca o dificultate de guvernământ, ci de-adeptul ca o tulburătoare neînțelegere națională. Punctul negru al tristei priveliști îl reprezintă politica dlui Ștefan Radici, și atitudinea sufletească a unei bune părți din Croația. Acțiunea dlui Radici e bine cunoscută; din telegramele externe, în primul rând, ca de obicei dar și din asemănările cari s'au făcut, cu aluzii mai mult ori mai puțin discrete, cu tâlc mai mult sau mai puțin cutezător, între situația politică din Serbia și aceea dela noi. Dl Ștefan Radici, împreună cu prietenii săi, câștigând un însemnat număr de mandate în Scupcină, duce în chip fățiș, fără ascunzișuri dibace și fără rețențe, o politică separatistă și republicană. Șeful țărâniștilor croați, ale cărui drumuri la Moscova și la Viena, și ale cărui încercări de a prinde legături active cu partidele provinciale din ținuturile fostei Monarhii s'au desfășurat astăvară în văzul tuturor, urmărește înfăptuirea unei Republici federative a slavilor de sud, în care Croația, autonomă, ar sta pe acelaș picior de egalitate cu Serbia veche. Visurile mai depărtate ale dlui Radici înglobează, bineînțeles, în aceasta Republică federativă, și Bulgaria, unde asasinatul dictator Stamboliisky, țărânist și el, se făcuse slujitorul prudent și însuflețit al aceloraș planuri de contopire a tuturor slavilor de sud.

Până să realizeze însă, pe hartă, acest vast proiect de închegare a forțelor slave, partidul țărânist croat a reușit să provoace o gravă criză a unității naționale în Iugoslavia. Luptând fără cruțare împotriva

„epitropiei sârbești“ și rezistând cu îndârjire față de „supremația Belgradului“, dl. Ștefan Radici se părea că nu urmărește altceva decât o politică de descentralizare. Evenimentele s'au însărcinat să dovedească însă, că gloanțele sale băteau mai departe.

Retragerea guvernului de mână tare al dlui Păsici, bătrânul tiran al vieții publice sârbești, și înlocuirea lui cu un minister de reconciliere, prezidat de dl. Davidovici, șeful partidului democrat, au fost socotite deopotrivă, acum câteva luni, ca o încercare isbită de a obține o destindere între Belgrad și Zagreb. Deputații țărăniști din Croația refuzaseră să vină în Parlamentul din Belgrad. Ei se scoteau dincolo de o frontieră imaginară, pe care nu primeau s'o treacă decât cu mosafiri. Conducătorul lor se expatriase, de teama unei arestări pentru crimă de înaltă trădare, și, după un turneu prin Apus, după repetate încercări de a-și înfățișa țara în ochii lumii drept o provincie martirizată, zăbcovise cu multă plăcere printre șefii Internaționalei a treia, punând la cale cu tovarășul Zinoviev-Apfelbaum nu știu ce urzeli misterioase în Balcani. Totul mirosea, la Zagreb, a răscoală. Totul părea, peste frontieră, o aventură.

În asemenea condițiuni, dl. Davidovici, fostul președinte al Consiliului, a întins fugarului turbulent o mână prietenoasă de colaborare. Dl. Radici, amenințat până atunci cu o serioasă condamnare în contumacie, s'a văzut dintr'o dată primit cu brațele deschise și cu ochii închiși... Gazetele dela noi, în foarte străvezi parabole, laudaseră înțelepciunea regelui Alexandru pentru acest îmbucurător rezultat. Dl. Ștefan Radici urma să treacă, dimpreună cu alți trei croați, doi sloveni, un bosniac și câțiva turci, de-adreptul pe banca ministerială, și glasuri respicate oferă la București, regelui României, aceeași deslegare omenoasă pentru acra supărare a „ardelenilor“ dlui Iuliu Maniu. Rețeta fusese găsită la Belgrad, și n'aveam decât s'o aplicăm și noi la Blaj. Îngrozitoarea burzuluiială a „separatiștilor“ noștri, amenințarea cu „revizuirea pactului“ dela Alba-Iulia, veninoasa lozincă a urei împotriva „regățenilor“, toate la un loc și fiecare în parte s'ar fi evaporat, spre folosul unei dulci armonii, dacă această satisfacție pusă la dispoziția dlui Radici, republican autonomist, s'ar fi dat și dlui Alexandru Vaida, regionalist latifundiar...

Amăgirea n'a durat însă multă vreme la vecinii noștri. Reacțiunea a venit mai repede decât s'ar fi așteptat cineva. În fața triumfului câștigat de separatiștii Croației s'au mișcat cu violență rândurile poporului din vechea Serbie. Demisia răsunătoare a ministrului de Război din cabinetul Davidovici, precum și refuzul unanim al tuturor generalilor sârbi de a accepta să figureze într'un guvern care nu alcătuia o imagine a unității naționale, au arătat spre surprinderea tuturor care este și starea de spirit a armatei din Iugoslavia. Manifestațiile cari s'au deslănțuit mai târziu, și cari n'au fost lipsite de incidente sângeroase, au dovedit că întreaga opinie publică din vechea Serbie e în plină agitație.

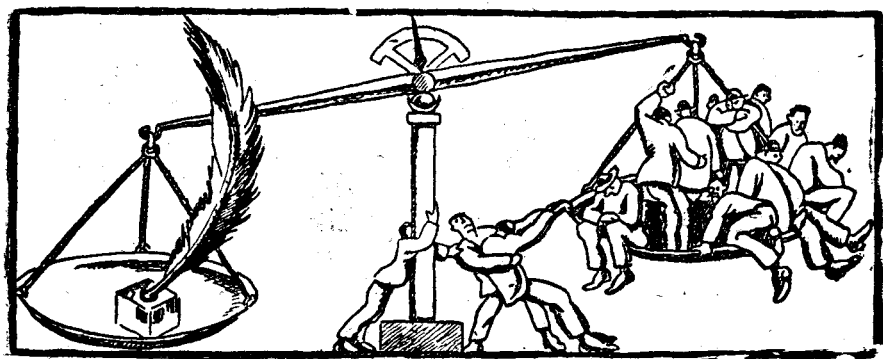
Dl. Davidovici a demisionat iar regele Alexandru caută încă o soluție.

Cronicari obiectivi ai faptelor, se cade să tragem și noi o concluzie din aceste întâmplări politice. S'a petrecut ceea ce era fatal. Acțiunea antisârbească din Croația a provocat o mișcare anticroată în Serbia veche. Pentru multă vreme încă, liniștea din Iugoslavia e tulburată. Relațiile dintre două popoare de acelaș sânge, cu aceeaș limbă, cu aceeaș idealuri, vor fi neconținut întunecate de umbra grea a unei fundamentale neînțelegeri.

Acum vom înțelege, fără îndoială, meritul acelor oameni politici din Ardeal, cari, printr'o metodică operație de lămurire a opiniei de acasă, n'au lăsat ca burzuluiala câtorva frunțași interesați sau imprudenți, — cei cu formula Ardealului pentru Ardeleni, — să îmbrâncească un popor întreg pe povârnișul primejdios al discordiei între frați.

Să fim mulțumiți, că, împotriva tuturor imboldurilor ațățătoare de dincoace de Carpați și cu toate amărăciunile pornite din partea cealaltă de opera unei cărmuiri neînțelegătoare, icoana României unite într'un singur trup, prin atâtea jertfe de sânge, nu s'a întunecat nici o clipă. E o minunată forță de coeziune, nevătămată, pe care, aruncând numai ochii dincolo de Cladova, suntem datori s'o prețuim ca pe o comoară. Alții râvnesc la ea și o caută. Noi o avem, dar ar trebui să-i culegem rodul.

ALEXANDRU HODOȘ

Politica lui Țepeș Vodă

De câte ori nu auzim, dela oameni îngrijorați de viitorul țării, că viața noastră publică nu se va putea îndrepta decât prin măsuri de un radicalism excepțional. In agitatele noastre frământări politice *ultima ratio* este că numai un nou Țepeș Vodă va putea scoate din noroi carul statului. Fraza cu acest voevod prinde foarte bine în atmosfera încărcată de azi, dacă încape mai ales pe mâna celor cari știu s'o exploateze. Lozinca asigură un succes sigur și ușor pentru cei ce o practică, și un leac miraculos și ademenitor pentru patrioții naivi. Singura greutate zace în împrejurarea, că nu știm pe cine să credem, deoarece adepții faimosului strămoș se înmulțesc ca ciupercile.

Pe nici unul...

Viața modernă de stat nu se mai pretează la leacuri simpliste și orice vorbărie de acest fel nu are decât efecte demagogice. Asanarea vieții noastre publice nu mai poate veni dela *un singur om*, chiar dacă ar întrece în cruzime pe toți dictatorii cunoscuți. Compoziția societății moderne este atât de complicată, încât numai energia nu poate avea vreo eficacitate deosebită. Pe asemenea căi se putea determina doar mersul unei societăți primitive.

In colectivitățile organizate de azi, omului îndrumător îi trebuie mai multe calități, cari, oricât am vrea să fie altfel, nu pot fi întruchipate într'o unică persoană. Nu există om care să fie dotat cu toate însușirile alese, deodată. Unul are spirit mai pătrunzător, altul dibăcia de a organiza; două calități esențiale în materie politică, din armonizarea cărora trebuie să rezulte opera întregă.

În ce privește claritatea minții, țara noastră nu are nici un motiv să se plângă, aceasta fiind o trăsătură fundamentală a rasei noastre. La ea se mai adaugă și o fire neastâmpărată, dornică de cunoștințe noi, care ne face să colindăm mări și țări. Având și facilitatea de a scrie și de a vorbi, vitrinele tuturor librăriilor și întrunirile de toate nuanțele abundă în idei și teorii. Subt acest raport nu suntem cu nimic înapoia Apusului, din al cărui izvor de civilizație vrem să ne adăpăm.

Cusurul nostru național începe de altundeva: pe cât de ușor ne asimilăm ideile, pe atât de ușor le și uităm. Suntem totdeauna la curent cu progresul teoretic, și veșnic îndărăt cu cel practic. În creierul românesc parcă nu pot zăbovi mai multe idei nici douăzeci și patru de ore, pentruca din confruntarea și cumpănirea lor să ia naștere producțiunea spirituală a concepției rodnice. Inteligența românului asimilează orice, cu cea mai mare ușurință, dar nu are răgazul, în politică, să producă tot ceea ce se poate aștepta dela ea.

Dar, admitând chiar producțiunea spirituală, nici în acest caz nu am făcut decât un lucru parțial. Partea a doua, clădirea organismului care dă trup concepției, aceasta ne lipsește cu desăvârșire. Pentru combinarea sistemului, care reclamă o muncă lentă, continuă și îndelungată, firea noastră grăbită și nestatornică nu este deloc potrivită.

Concepție și sistem, acestea sunt cele două calități esențiale prin prizma cărora ar trebui să cântărim orice personalitate politică, servindu-ne ca măsură la clasificarea valorilor. Aplicarea acestei măsuri este din cele mai ușoare, deoarece fructul cugetului se pune pe hârtie, devenind accesibil pentru oricine, iar aceea de organizator sistematic trebuie să îmbrace forma unor fapte reale, pipăibile și vizibile.

Și într'un caz și'n altul, aceste însușiri trebuie să apară pe un fond binecultivat spiritualicește, căci altfel creațiunea politică, teoretică sau practică, va lua forma unor plante exotice, nepotrivite cu societatea modernă căreia-i sunt destinate. Iar societatea aceasta va pretinde cu atât mai mult, cu cât se va apropia de normalitate; o împrejurare pe care omul politic nu trebuie s'o ignoreze. Cine ar putea să afirme, de pildă, că actuala guvernare a d-lui Ion Brătianu este mai rea ca aceea din cursul războiului? — Noi avem lealitatea să recunoaștem că este cu ceva mai bună. Dar, întrebăm în acelaș timp, dacă societatea îi păstrează măcar recunoștința de acum șapte ani? Toată lumea vede că nu. Acelaș lucru l-am spune și acelora cari, bazați pe îndelunga experiență a politicii negative de eri, cred că ar avea suficiente titluri și garanții pentru o bună guvernare actuală. Aceștia scapă din vedere, că societatea este în continuă evoluție și datorită acestei împrejurări, ea nu s'ar simți prea bine subt o guvernare condusă de vechile noastre idei și orizonturi, chiar dacă ne-ar procura suprema fericire cunoscută pe acea vreme. Ce știe oare orbul din naștere despre varietatea și splendoarea culorilor din lumea din afară?... Abia dobândind lumina ochilor cunoaște viața adevărată, care îi va determina și exigențele, actuale și viitoare. Societatea este un organism

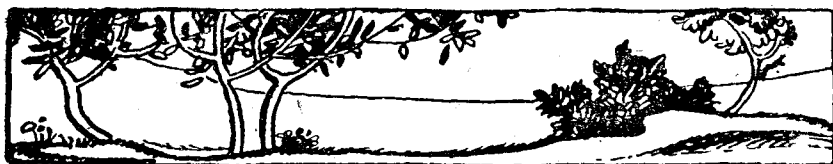
care, cu cât va cunoaște mai adânc viața, cu atât va năzui tot spre mai bine. Cel dintâi care trebuie să ție pas cu această evoluție crescândă, este îndrumătorul politic.

Dar a merge alături de evoluție nu se poate închipui decât prin trudă continuă și grea, o îndeletnicire pentru care actuala societate românească are prea multă indulgență. Politicianului din zilele noastre nu i se cere decât aport electoral. Ca chestiune de activitate nu trebuie să dovedească decât o mișcare fără răgaz, pentru a nu pierde sufragiile, obținute indiferent pe ce cale. Indrumătorii vieții noastre publice de azi sunt un fel de inspectori benevoli ai turmei electorale, cari nu știu nimic și nu învață nimic. Inutilul lor sbucium nu se poate compara nici cu munca ciobanului, care știe și vrea să-și ducă turma la o pășune mai bună, pe câtă vreme cel dintâi nu se îngrijește decât să aibă el unde paște.

Din rândul acestor vânturători de vorbe nu va răsări viciodată salvatorul României. Noului Țepes-Vodă nu i se cere nici vorbărie, nici cruzime, ci concepție și sistem, adâncite prin o activitate creatoare și vizibilă.

P. NEMOIANU

Sângele sufletului

De câteva ori am pus mâna pe clanța dela ușa clasei a treia. Dar mă părăsea curajul, mă retrăgeam și mă plimbam pe dinaintea clasei. Era la rând lecția despre patimile Mântuitorului.

Însfârșit mi-am luat inima în dinți și am intrat. M'am așezat la catedră și după obiceiul din toate timpurile al profesorilor mi-am pus ochelarii și le-am aruncat elevelor o privire fugară.

Erau triste; chiar și sburdalnicele clasei erau triste, tocmai ca mine. Ași fi voit să le strig:

— Fiți vesele! Lăsați tristețea pe seama noastră, a celor mai în vârstă. Lăsați-o pe mai târziu. Atunci, o să vă ajungă...

Dar, le dorea sufletul. Chiar și în ochii fetiței care spunea istoria intrării lui Isus în Ierusalim se oglindea durerea. Aș fi vrut să văd o rază de fericire în ochii ei, măcar atunci când spunea: Osana! Dar a fost un Osana trist, dureros.

— Le doare sufletul, mi-am zis strângându-mi buzele. Apoi... le-am dus în grădina Getsimani și în curtea lui Pilat.

Mă urmau, tăcute, scoțând din vreme în vreme câte-un oftat. Când sbiciuiau pe cel nevinovat, și-au oprit răsufllarea, iar când i-au pus pe cap cununa cea de spini, și-au încrucișat mâinile pe piept. În sufletul lor pare-că se făcuse liniște, o liniște tristă, dar totuși, liniște.

Incurând însă li-se tulburară ochii. Au pornit către Golgotha mișcându-și ușor umărul drept. Părea că-l pun la încercare să vadă: nu cumva ar suporta povara crucii mai ușor ca cel bătut până la sânge?

De-odată am simțit, că eu sunt departe de posonoratul convoiu. Am rămas undeva cu Petru și cu ceilalți apostoli, și priveam pe urma convoiului care înainta către vârful dealului. Crucea o ducea acum alt om... Pe Isus nici nu-l vedeam... li auziam numai glasul, venit de departe.

— Fiicele Ierusalimului, nu plângeți...

— Ah, elevele mele, unde sunteți? mi-am zis tresărind, ca trezit din vis.

Erau... între fiicele Ierusalimului. Iar în ochii lor strălucea câte-un dumnezeesc picur din sângele sufletului...

Atunci a sunat de recreație. Ieșind repede, am luat-o către sala profesorilor. Mă depărtam cu Petru și cu ceilalți apostoli de tristul

convoiu. Ele au rămas cu convolul, între fiicele Ierusalimului, ștergându-și din când în când câte-un picur din sângele sufletului.

* * *

Ora următoare o aveam în clasa a doua. Aici am intrat fără grije. Lecția acelei clase era despre faptele bune ale creștinului. Dar când, după așezarea la masă, am aruncat elevelor privirea „reglementară”, am rămas înmărmurit. Erau triste și ele, cași celelalte...

Mi-am forțat un zâmbet și am început să le istorisesc o poveste veselă.

— Râdeți, îmi venea să le zic. Râdeți, ca și altădată.

Dar nu râdeau.

— Mă rog, — îmi zise una dintre ele cu glas rugător — să ne spună domnul profesor și nouă cecece a spus clasei a treia...

— Nu se poate, i-am răspuns. Voi aveți altă lecție...

Și le-am înșirat... faptele cele bune.

Dar ele erau nemulțumite. S'a ridicat alta:

— Mă rog, să ne spună domnul profesor...

— De ce să vă spun? o întrerupsei aproape mânios. Voi nu sunteți în clasa a treia...

— Mă rog, mă rog, ca să plângem și noi!

— Așa-i așa-i, spuneau ochii lor. Lasă faptele cele bune. Nu vezi, că ne doare sufletul? Du-ne în grădina Getsimani și la Pilat... Du-ne pe muntele Golgotha... Să plângem și noi...

Le-am făcut pe voie. În drum spre Golgotha făceam eforturi să nu mă despart de ele. Dar... o putere nevăzută, căreia nu mă puteam împotrivi, mă reținea în ceata lui Petru și a ortacilor lui. Iar ele... erau între fiicele Ierusalimului, ca și cele din clasa a treia, în ochi cu aceeași strălucire dumnezeiască a picurului de sânge din suflet. Și acești ochi îmi vorbeau:

— Zadarnic, nu poți să vii cu noi... Bărbații nu pot să urce Golgotha, decât amestecați între gloatele cari strigă: „Răstignește-l”. Sau la o anumită depărtare, între apostolii cei lași...

Când a sunat de recreație m'am oprit, mi-am încrucișat mâinile pe piept, și le-am zis:

— Vedeți, v'am împlinit dorința...

— A fost bine, — răspunseră toate de-odată. — Așa a fost de bine?

* * *

La Paști, în biserică cercetam fețele credincioșilor, de câte-ori corul cânta înveselitorul „Hristos a înviat”. Veselia întipărită pe fețele femeilor era mai sfântă, mai sinceră ca cea a bărbaților.

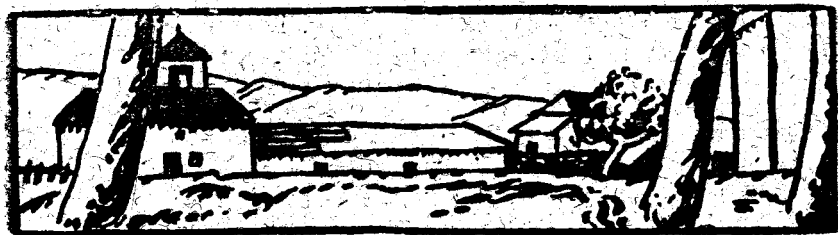
Aveau dreptate. Lor li-s'a arătat mai întâi după înviere.

Când trupul lui sângera din mii de rane, bărbații dușmani l-au dus să-l răstignească. Iar bărbații-prieteni l-au părăsit.

Numai în ochii femeilor isvoreau picuri de sânge din suflet.

Cu acei picuri, ele și-au plătit bucuria învierii...

SEPTIMIU POPA

Noul împărat al Rusiei

„...Și pentru această, Eu, cel mai bătrân în familia Împărătească, singurul Moștenitor legal al Scaunului Imperial al Rusiei, primesc titlul de Împărat al tuturor Rușilor, aparținându-Mi irevocabil”.

Cu aceste cuvinte își încheie marele duce rătăcitor Chiril Vladimirovici proclamația către toți rușii din Rusia geografică și din Rusia plutitoare, cea emigrantă.

Va deveni celebru orașul Coburg de unde se răsfrânge, cu așteptarea hazurilor neîntrecute, această veste evanghelică. Căci unii vor râde cu hohot: ce este mai ridicol în timpul nostru, deși aceasta se întâmplă foarte des, să-ți iei în serios făuririle imaginației, neînfrâmate de senzația realității. Alții vor profita: iudeo-comuniștii din Federația republicilor sovietice vor bate toba, vor deschide cu unghii și cu ghiare aspre ochii poporului rus, să vadă că inamicii lui seculari, lipitorile imperiale, se pregătesc din nou să-i sugă sângele, atât de scump umanitariștilor cu nasul și degetele covioate. Scepticii își vor tremura la colțul gurii grimasa îndoelii. Psihologii vor studia procesul sufletesc al marelui duce, iar psihiatrii se vor grăbi să analizeze psihoza ducală, evidențiând stigmatul fizic. Și foarte puțini vor fi aceia cari își vor pune întrebarea: cu ce drept se încarcă marele Duce cu greaua sarcină de a fericii poporul care se zbârlește, în toamna aceasta, de panica foamei ucigătoare, a cărei siluetă sinistă s'a încheat în perspectiva vieții sovietice.

* * *

S'a încins între monarhiști, imediat după anunțarea proclamației marelui Duce, o discuție despre dreptul de moștenire, o discuție care având aparența unei polemici juridice este în fond o luptă politică.

Ca orice luptă politică, și aceasta pasiune de a stabili un drept, sau de a nega pe cel al adversarului, are la bază o poftă foarte personală sau un interes practic. În clipa în care șambelanul marelui Duce s'a adresat organizațiilor monarhiste cu propunerea ca aceste or-

ganizații să răspândiască vestea despre fericitul eveniment — că, adică, marele Duce Chiril Vladimirovici s'a încununat cu titlul de împărat și a hotărât să fie „Moștenitor al Tronului Marelui Rusii“, supremul Consiliu monarhist, opus tendințelor împărătești ale Ducelui, luând act de manifestul lui a ajuns la următoarele concluziuni :

1. După legile fundamentale ale Rusiei, luarea titlului de „Împărat al tuturor Rușilor“ e indisolubil legată cu urcarea pe tron, prin urmare nu e legală autoproclamarea de împărat înainte de efectivă urcare pe tron. (Și copiii știu, numai marele Duce nu vrea să știe, că deocamdată pe tronul sfintei Rusii stă neturburat de nimeni și recunoscut de Europa: Leiba Bronștein-Troțchi).

2. În manifestul marelui Duce de la 31 August 1924 se anunță că împăratul Nicolae al II și Țareviul Alexei Nicolaevici cu toată familia imperială, împreună cu marele Duce Mihail Alexandrovici (fratele împăratului) au fost uciși în 1918 din porunca Internaționalei a III. La aceasta declarație, supremul Consiliu monarhist răspunde citând cuvintele lui Chiril Vladimirovici din adresa lui către poporul rus, de la 26 Iulie 1922: „Nădăjduim — scria atunci Chiril Vladimirovici — că este viu Împăratul Nicolae Alexandrovici și că vestea despre uciderea Lui e răspândită de acei, pentru care viața Lui e o amenințare“. De ce atunci, întreabă supremul Consiliu monarhist, marele Duce admite în 1922 că Împăratul e viu, iar în 1924 îl proclamă ucis? Fapte noi, care să dea o lămurire privitor la uciderea sau neuciderea împăratului, nu există. Toată lumea însă știe de realitatea crimei din Ecaterinenburg și declarațiile oficiale ale judecătorului Socolov despre masacrarea familiei imperiale sunt suficiente. „Dar, — continuă argumentarea Consiliului monarhist, — Sfatul membrilor familiei imperiale, care a avut loc la Paris la 12/25 Noembrie 1923, sub președinția marelui Duce Alexandru Mihailovici, a stabilit în procesul verbal al Sfatului, punctul I: „din punct de vedere juridic și de stat, nu suntem în drept a considera pierită Familia Imperială precum și pe marele Duce Mihail Alexandrovici“ (fratele lui Nicolae al II). Toate dispozițiile Sfatului au fost aprobate de Majestatea Sa imperială Maria Feodorovna, soția văduvă a împăratului Alexandru al III și mama lui Nicolae al II. În rezumat: până când faptul pierii împăratului, a moștenitorului precum și al marelui Duce Mihail Alexandrovici — fratele — nu va fi stabilit legal, nepărtinitor și public, până atunci scaunul împărațesc nu poate fi recunoscut vacant.

3. În manifestul său din 26 Iulie 1922, Chiril Vladimirovici declarase în fața poporului rus (care, gemând sub tirania semitosovietică, nici n'a auzit măcar de existența acestui mare Duce): „Cred de a mea datorie de a primi șefia eforturilor de eliberare ale rușilor, în calitate de apărător al Scaunului Împărațesc, până când vestea despre uciderea Împăratului Nicolae Alexandrovici și a Moștenitorului va fi dezmințită, iar dacă speranța aceasta nu va avea soarta să se înfăptuiască, până în ziua aceia când Soborul Zemstvelor (adică Statele Constituante) vor proclama pe Stăpânul Legal“. Referindu-se la dispozițiunile congreselor monarhiste din Reichenhall și Paris, în concordanță cu ho-

tărârea Sfatului membrilor familiei imperiale de la 12/25 Noemvrie 1923, supremul Consiliu monarhist rămâne la principiul că: „Restaurarea Monarhiei în Rusia trebuie să se efectueze pe cale naturală, adică datorită conștiinței poporului“ și face o învinovățire definitivă marelui Duce care a călcat deciziunile atâtor congrese și s'a proclamat — cu de la sine putere — împărat împotriva conștiinței poporului...

* * *

După cum se vede, noul împărat al Rusiei se dă în spectacol. Lucrul nu e periculos, fiindcă Europa liberală și profund democratică îți dă posibilitatea să faci ce vrei: să te proclami împărat sau să organizezi armate comuniste echipate cu armamente moderne. Se poate ca vreun trust american, care are întreprinderi de filme, să facă marelui Duce o propunere corespunzătoare și utilă doritorilor de amuzamente. Un rege al râsului va reprezenta pe noul împărat al Rusiei. Doar nu în zadar există Zigotto și Max Linder. Fanteziile marilor prinți, în Europa înflământată de răs, pot fi subiecte de mare distracție. Pierzându-și bunul simț, și necontrolând realitatea, ultimii aristocrați din toată lumea, în frunte cu cei ruși, fac salturi mortale pe dungile răpoase ale craterelor vieții acesteia. Ceice n'au știut vreodată ce înseamnă o tragicomedie, se pot instrui astăzi în fața ei.

Dar ceea ce e adânc revoltător, e că toate comicările se întreprind pe seama poporului. Par'că n'a trecut timpul când pentru fanteziile baronilor plăteau mujicii și iobagii. Par'că nu s'a prăbușit dreptul ce ți-l luai, din prostie sau din fanatism, de a face fără să fi fost întrebat fericirea altora. Marii duci ai aristocrației, ai burgheziei, ai comunismului și al tuturor felurilor de socialisme cred că durează încă vremea când puteai să înhami la jugul ideologiei tale personale mulțimea imense. În special, noul împărat al Rusiei — un împărat care va rămânea în totdeauna în ghilemele — se desinteresează orbește de grandioasele transformări psihosociale înfăptuite în Rusia în timpul acestor șapte ani de revoluție. *S'a verificat acolo însemnătatea clasei sociale și raporturile de forțe existente între clasele cari formează colectivitatea poporului.* Supunându-se unui groaznic examen de suferință clasele sociale au trebuit să-și dovedească tăria sufletească, dacă au avut-o, sau să piară, dacă n'au avut-o. Fiind supuse unei examinări de utilitate în domeniul producției și a permanentei construcții a vieții, ele au trebuit să prezinte un certificat de etică socială. Fără acest certificat de utilitate, și fără rezistența sufletească, clasa a trebuit să dispară. După cum în 1789 burghezia nouă, tare, dornică de viață, a prăbușit și a scos din uz aristocrația franceză, tot astfel în această revoluție, țărănimea și proletariatul rus au spulberat și au împrăștiat prin străinătăți, pe oamenii cu sânge albastru. Neputând rezista furioasei năvăliri a lepădăturilor sociale — organizate în strașnicul partid comunist — burghezia rusă a fost pusă la zid și izbită cu gloanțe în creier. Fascinat de decorul de mucava al răului socialist, proletariatul rus s'a subjugat, înșelat, celei mai sângeroase burghezii care a răsărit

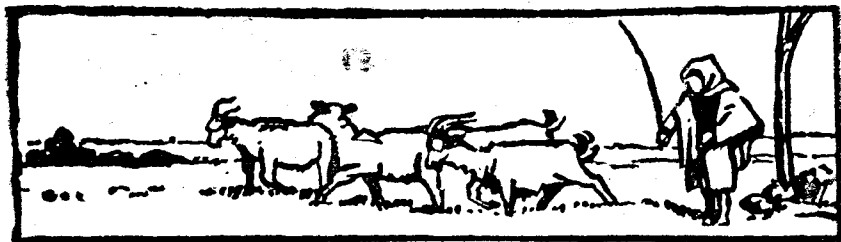
Vreodată din cloaca vieții: burghezia comunistă. Neavând țării interne, puternic sprijin etc în sufletul poporului, afară de slava și imaginara grandoare a ochelarilor îndesați pe ochii bulbucăți și împăianjeniți de viziuni lăcrimoase, intelectualitatea rusă a fost izgonită, deși cu facla în mână, dincolo de hotare. Așa a început revoluția, și așa s'a perpetuat. Pe ce clasă își va întemeia stăpânirea hilariantul Duce? Mujicimea nu se mai poate orbi de sclipirea nasturilor galbeni; cu fărâmița de inteligență ce a avut-o, dar cu un ocean de înțelepciune, a înțeles că nimic nu se poate întreprinde în stat fără ea: nimic bun și nimic rău. A înțeles că o bază a vieții e pâinea și pâinea o dă el, *condiționat*, cu valoarea pe care i-o stabilește el. În schimb cere, — și acuma are, — drept de a se afirma. Dorește țărâniea rusă un împărat? Proletariatul și-a deslușit problemele sociale și și-a demască conducătorii. Înțelegând că fosta burghezie i-a fost, în raporturile sale, de mii de ori mai puțin vrăjmașă decât noua burghezie comunistă, el se organizează pentru distrugerea acestei clase de burghezi-comuniști, sperând să o îndepărteze sau să o sugrume, își va găsi locul — locul economico-politic — în sânul statului viitor. Intelectualitatea, odinioară atât de livrestă, pusă de revoluție în fața Mormântului și a Veșniciei, și-a revizuit valorile, care aveau până acum mai mult o expresie liberală decât un conținut real, și și-a cântărit utilitatea în marea rânduială a statului. Filozoficește, intelectualitatea a înțeles că politica produce întotdeauna o pervertire sufletească, și că cu suflete pervertite nu se zidește, temeinic, clădirea unui stat. Politicește: a admis, că nu persoana sacrosanctă, și *numai politică*, reprezintă simbolic majestatea unui popor, ci idealul social de bine și de util, împărțit de toți, este suveranul necontestat al unei societăți și al unei epoci.

Din aceste frământări de dureri, de lupte, de interese, de ideologii, sufletul poporului s'a încărcat *cu sentimentul armoniei sociale*. Nu pseudo-armonia raporturilor, v'z bile și invizibile de subjugare a celor mai slabi de către cei mai tari, ci armonia forțelor sociale echilibrate prin producția și utilitatea tuturor cari formează o societate organizată.

Corespunde noul „împărat“ acestei armonii, sau, mai precis, *e oare necesară pentru această armonie ideia monarhică numai în încarnarea ei politică?*

Poate că Chiril Vladimirovici este un mistic, sau fiind un șiret crede în „minunea“ ce îi-o servește poporul în accesele sale de misticism. E și aceasta o politică, dar Chiril Vladimirovici se afla în Petersburg la începutul anului 1917, când „poporul făcătorul de minuni“ a răsturnat în 24 de ore o împărăție, a detronat un împărat și a dat, inconștient, o lecție tuturor doritorilor și purtătorilor de Coroane despre puterea întunecului, când întunerecul Puterii începe să apese peste măsură...

G. M. IVANOV

Scrisori din Budapesta

Incidente parlamentare. — Procesul atentatului dela Csongrád.
— Chestiuni agrare. — Acordul ruso-maghiar.

Sesiunea actuală a Parlamentului durează numai de câteva zile, totuși în acest scurt interval s'au desfășurat evenimente de o deosebită importanță. Trei momente principale au fost înregistrate în Cameră, și ele au avut repercursiuni asupra întregului sistem de guvernământ. Acestea sunt: procesul atentatului dela Csongrád, care probabil va înghiți portofoliul ministrului de interne, Rákovszky Iván; acordul ruso-urgar, care a cauzat demisionarea ministrului de externe, Daruváry, și eșecul reformei agrare, având ca urmare retragerea lui Nagy-atádi Szabó István, ministrul agriculturii...

În cursul verei s'a desbătut procesul atentatului colectiv dela Csongrád, la tribunalul din Szolnok. „Ungurii cari se deșteaptă” au fost autorii asasinatului. O granată de mână a stins viața a trei persoane și a rănit alte 23. Organele administrative, însărcinate cu investigația, au produs dovezi pozitive contra „ebrediștilor” din Csongrád, cari au mărturisit că ei au săvârșit crima. Totuși la desbaterea procesului, agenți Siguranței și judecătorii de instrucție au fost prezentați ca *acuzati*, cari au stors inculpațiilor mărturisiri cu mijloace aparținând inchiziției: bătăi, schingiuiți, spânzurări, etc. Rezultatul a fost: *achitarea inculpațiilor*. Frații Pirooska și tovarășii lor, ucigașii dela Csongrád, se prezintă înaintea opiniei publice creștine și naționale ca niște martiri ai ideii de renaștere.

Din rezultatul procesului se desprinde lămurit, că spiritul ebredist a pătruns în întreaga organizație a administrației de stat, în armată, în judecătorie (magistrații depun un jurământ special de care sunt călăuziți la deliberarea sentințelor), în educația școlară și extrașcolară a tineretului, în literatură, în mentalitatea religioasă. Astfel, instituțiile cari prin activitatea lor, excluzând politica, ar trebui să constituie reazăm orânduelilor de stat, sunt inflirtate de acest duh pătimăș, lipsit complet de avântul și principiile puritane, cari sunt proprii oricărui curent de regenerare.

Revenind la sentința procesului ucigașilor din Csongrád, ministrul de interne a atacat violent, printr'o declarație, consiliul tribunalului, calificând procedeul acestuia drept un act de distrugere a prestigiului autorităților. Dl Rakovsky a cerut reorganizarea statutului magistraților și a pretins garanții, ca pe viitor să nu mai fie dezavuat. Opinia publică național-creștină la rândul ei „respinge cu revoltă atentatul contra independenței magistraturei ungare”, iar „Reuniunea magistraților și procurorilor maghiari” a ales ostentativ de președinte pe șeful curentului creștin, corifeul ebreu, dictatorul Budapestei: Wolff Carol. Ministrul de justiție este dispus să dea o satisfacție numai prin revizuirea procesului, dar nu intenționează „să ștrbească independența justiției”. Ministrul de interne, în astfel de împrejurări, a demisionat.

* * *

Președintele Consiliului de miniștri, contele Bethlen, înzestrat cu un rafinat instinct de conservare, admenit de sufiul democrației apusene a rostit la *Liga Națiunilor* un discurs temerar, accentuând necesitatea desarmării morale și proslăvind *democrația burgheză*, singura care poate remedia toate perturbațiile din diversele state ale continentului. Discursul acesta a dat prilej opoziției rășboinice să demonstreze echivocitatea guvernării contelui Bethlen. Nagy Vince, fostul ministru de interne al guvernului Károlyi a pornit campania de răsturnare printr'un extrem de violent atac, cerând contelui Bethlen să se conformeze principiilor elementare ale democrației sincere, preconizate în celebrul discurs la Geneva. A pretins să se legitimizeze *votul universal*, deoarece actuala lege electorală se bazează numai pe o ordonanță a Consiliului de miniștri. Au urmat apoi celelalte postulate: suprimarea internărilor restituirea „in integrum” a libertăților publice, pedepsirea asasinilor amnestiați, abolirea legii „*numerus clausus*”, precum și respectarea legii detronării, deoarece și acum se rostesc sentințe de către judecători pentru insultarea membrilor familiei de Habsburg; iar decese și căsătoriile membrilor acestei familii sunt înscrise în protocoalele Adunării Naționale. Socialiștii, la rândul lor, cer lichidarea chestiunii emigranților, iar radicalii proorocesc tulburări la sate, din pricina neexecutării reformei agrare.

Ministrul Nagyatádi Szabó, fost tovarăș și colaborator al lui Károlyi Mihály, fiind compromis în afacerea faimoaselor nereguli ale lui Eskütt, gemând sub povara acuzațiilor din partea opoziției și neputând înfrânge campania marilor proprietari, care au împiedicat aplicarea reformei agrare, s'a decis să demisioneze. El a condus cel mai important departament din guvern, deoarece politica agrară inaugurată de el trebuia să influențeze în mod decisiv întreaga soartă a statului maghiar. Interesele a trei categorii sociale se găsesc în permanent antagonism: muncitorii agrari, exploatați complect și neorganizați, micii proprietari, tinzând spre un rol care trece limitele importanței lor și marii latifundiar cu tradiții iberice și conștiinți de primedia care-i amenință din partea celorlate două categorii. Anul acesta, fiind recolta extrem de

slabă, micii proprietari, pe cari se razimă Nagyatádi, nu-și pot plăti lo-turile obținute din pământurile expropriate de stat (vagyon válság göl-dek) iar credite nu li se acordă din pricina politicei antiagrare a mini-strului de finanțe. Nagyatádi a prins bine ocazia, când în baza acestor nemulțumiri a demisionat. Pentru Bethlen a rămas soluția unică de a disolva Parlamentul și a ordona noi alegeri.

* * *

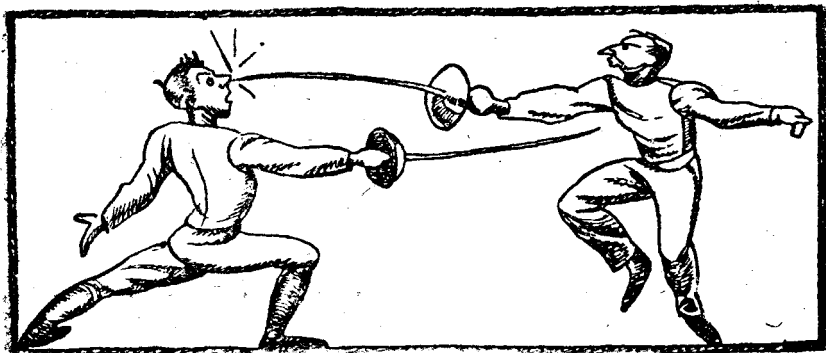
Acordul comercial politic ungaro-rus constituie pentru guvern o altă problemă dificilă, cu complicații de caracter mai mult politic. Acordul acesta obligă ambele părți să închee un tratat comercial pe baza clauzei „celei mai favorizate națiuni“ și să reia cât mai ne-întârziat legăturile diplomatice. Tratatul a fost condus în secret de ministrul Kánya, executor slugarnic al intențiilor politice germane, și de către Gratz, exponentul marelui industrie maghiare

Găsindu-se Ungaria, azi, în plină criză industrială, incapacitatea ei de consum este în creștere, din pricina scumpetei și lipsei de credite. Activitatea producției este paralizată și fabricile lucrează cu un ran-dament infim; prin sistemul protecționist al noului tarif vamal se încapăținează de a se produce în țară articole de tot felul, pe care Ungaria le-ar cumpăra mai ieftin în străinătate.

În industria petrolului din Ungaria se înregistrează lipsa de ma-terii prime; pe de altă parte, monopolul acordat rafinăriilor un-gare prin noile taxe vamale, cu excluderea producției românești al căror debușeu se micșorează mereu pentru a fi redus cu desăvârșire odată cu aplicarea noilor taxe, dau pentru moment avantajii mai mari apro-vizionării cu țiței brut din Rusia.

Deoarece Rusia pune condiția ca exportul să fie cel puțin de aceeași valoare ca importul mijlocit în Rusia, condițiunea este greu de realizat, mai ales de Ungaria. Comerțul acestei țări numai după o perioadă de încercări ar fi în stare să concureze calitatea produselor similare străine.

M. RUCĂREANU

GAZETA RIMATĂ

Parabola capului

„Capul lui Moțoc vrem!”

Trăia odată, într'o țară,
In altă vreme, legendară,
Precum ne-a spus nu știu ce scrib,
Trăia'n huzur un șef de trib.
Avea, în jur, voinici o sută,
Și'n cortul său, țesuț din iută,
De câteori dădea de greu
Făcea (pe loc) un expozeu ..

In cerc intin sau la paradă,
Sedea mereu pe-ccceaș ladă,
Și'n țară nimeni nu știa
Ce e în ea, că nu spunea ..
Credeau câțiva că-i o comoară,
Că-s arme 'ntrânsa, ce omoară; —
Dar într'o noapte, un pitic
Văzu că nu-i în ea nimic.

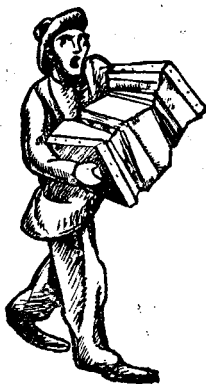
Atunci, în chip îngrozitor,
In sânul bunului popor
Se întinse-o strașnică răscoală
Pentru un ciot de ladă goală.

— „Am fost trădoți! Am fost mințiți!
„Și înșelați! Și păcăliți!“
(Stigă în cor întreaga țară,
Punând concluzia:) — „Să piară!,

Iar șeful se ascunse 'n cort,
Mai puțin viu și mai mult mort,
Făcând cu mâinile-i viteze
Un semn, că vrea să pertracteze.
Dar totul fuse în zadar,
Căci un enorm harap murdar,
(Se vede treaba, chiar casapul)
Intră la el, să i taie capul...

Și ce credeți că s'a 'ntâmplat?
Că șeful fu decapitat?
Vă înșelați, copii, amarnic,
Osânda s'a rostit zadarnic,
Căci s'a întors acel casap,
Spunând că șeful, n'avea cap.
Și-asemena descoperire,
Stârni, bine'nțeleș, uimire...

MITICĂ PER-TRACTORUL
AGRARU

INSEMNAȚI

O mișcare de eliberare. — În rândurile, străbătute de atâtea decepții, ale partidului național din Ardeal, înregistrăm astăzi o vie mișcare de eliberare. E rezultatul firesc al unei exasperante ezitări, și desnodământul iremediabil al unei minciuni permanente. Noi am prevăzut demult acest sfârșit. Paginile *Țării Noastre* stau mărturie despre aceasta. Am fost acuzați, ce e drept, că urmărim cu patimă distrugerea partidului național. Iată, însă, că dureroasele noastre constatări, cari nu erau decât fructul unei opere de lămurire, și-au tăiat alvie adâncă până și în rândurile partizanilor dlui Iuliu Maniu. Nemulțumirea a izbucnit, categorică, și votul de blam dat conducătorilor de până acum ai partidului național nu mai e o taină pentru nimeni.

O parte din gazetele din Capitală, acele cari, din tainice motive sprijinesc politica de zig-zag a fostului președinte al Consiliului dirigent, au căutat să acopere adevărul, cași cum mai nimic nu s'ar fi petrecut. Câteva nevinovate convorbiri cu dl. Iuliu Maniu, menite să întărească și mai mult solidaritatea din sânul comitetului de o sută... E o tactică amuzantă, și seamănă grozav cu aceea a struțului, care-și afundă capul în nisip convins că nimenea nu-l vede.

Adevărul este altul, și-l vom spune fără floricele de stil, fără exagerări voite. Un număr de peste 30 de fruntași ai partidului național, în frunte cu dnii Vasile Goldiș, Ion Lupaș, Ion Lepădatu, Silviu Dragomir, Gh. Dobrin și alții, s'au întrunit la Sibiu, ca să ceară decapitarea dlui Iuliu Maniu, și înlocuirea acestuia printr'o delegație permanentă de trei, *menită să dea partidului național o nouă orientare politică.*

Rezultatul acestei consfătuiri se va vedea în cursul evenimentelor. Noi nu anticipăm nimic. Cât despre isvorul amărăciunilor cari au provocat această mișcare, ele sunt a se căuta, oricât de paradoxal ar părea aceasta, în colecția pe ultimii doi ani a *Țării Noastre*...

Hotărârile dela Alba-Iulia. — Sub titlul „Hotărârile Adunării Naționale dela Alba-Iulia“, ne vine o nouă și prețioasă contribuție din partea d-lui Iosif Iacob, la una din cele mai viu discutate chestiuni din viața noastră politică. Este a cincea problemă din acest domeniu, pe care d-sa s'a însărcinat să o adâncească într'o măsură cum nu o poate face politica militantă sau gazetăria interesată. Într'o broșură de 62 pagini, cu bogate argumente scoase din izvoarele contemporane și ale științei constituționale,

d-l Iosif Iacob trage următoarele întemeiate concluziuni:

1. Hotărârile dela Alba-Iulia sunt izvoare de drept numai în ce privește unirea noilor provincii cu vechiul Regat, așa cum reiese din legea ce o decretează, în opoziție cu părerea d-lui Stere și Boilă, cari susțin că hotărârile dela Alba-Iulia sunt în întregime izvoare de drept.
2. Recunoaște caracterul de drept constituțional al Adunării naționale de la 1 Decembrie 1918 și acela al marelui Sfat, dar susține că înființarea Consiliului dirigent cu atribuțiuni legislative a fost o violare a constituționalismului, care pretinde separarea organică a puterilor de stat.
3. Adunarea națională nu a fost adunarea unui partid. Apelul lansat de marele Consiliu național invită la Alba-Iulia „toate cercurile (circumscripțiile), instituțiile și societățile” românești să-și trimeată reprezentanții la această adunare, dela care nu pot să lipsească nici „social-democrații români”. În acest sens s’au rostit și toate cuvântările.
4. Prin unirea noilor provincii cu vechiul Regat, prima *lege fundamentală* a statului român întregit este legea de unire, care cuprinde voiața suverană a statului român unitar.
5. Dl Iacob combate teoria alipirii noilor provincii la statul român întregit (Stere—Boilă), deoarece hotărârile dela Alba-Iulia și rezoluțiunile dela Chișinău și Cernăuți vorbesc precis de România și Țara mamă, iar legea unirii despre vechiul Regat, cu care se unesc fără condițiuni.
6. Nu există o „suveranitate colectivă” a statului român întregit (Stere—

Boilă), deoarece aceasta ar însemna ca noile provincii să continue a trăi ca corpuri politice suverane și după unire, atunci când toate izvoarele de drept pozitiv vorbesc de statul român unitar. Prin urmare, nu există decât o suveranitate unitară a statului român unitar.

7. Deasemenea, d-l Iosif Iacob pune la punct noțiunea „libertății naționale” din articolul III. al hotărârilor, dovedind că acest punct nu poate fi interpretat în sensul, că minoritățile ar fi persoane de drept public (Boilă), ceace ar însemna stat în stat.

Cum reiese din această scurtă rezumare a concluziilor trase din broșură, d-l Iosif Iacob lămurește o seamă din cele mai importante chestiuni dela ordinea zilei, umplând în acelaș timp și un simțit gol în literatura noastră juridică, care, după cum am mai arătat, este încă foarte săracă.

Editori grăbiți. — Literatura rusească nu s’a bucurat niciodată de o bună tălmăcire în românește. Romanele lui Tolstoi, traduse după adaptări, prescurtate, rezumate și mutilate din franuzește, n’au fost până acum decât vesele sau penibile parodii. Dostoi-cwski n’a găsit încă, la București, un interpret pentru Rascolnicof. Novelele lui Gorki, deasemeni. Numai dl. Duscian, în câteva volume de Andreiev, împreună cu dl. N. Dunăreanu, care a tradus bine pe Gogol, ne-au oferit până astăzi o versiune, acceptabilă literaricește, din scrierile autorilor ruși.

Cercetând, mai zilele trecute, vitrinele librăriilor bucureștene, am fi fost îndemnați să credem, că în privința aceasta, lucrurile s’au schimbat. Traducerile din rusește s’au împovărat de o surprinzătoare supra producție. A început concurența între editori, emulația între cunoscătorii limbei lui

Turghienev. In mai puțin de o lună, au apărut pe piața Capitalei tocmai trei ediții românești din acelaș roman al lui Alexandru Kuprin. Cum se explică această preferință? Și cărei îmbucurătoare aterții, avem să-i mulțumim, că acum, nu știm pe care Kuprin să-l preferăm în limba noastră maternă?

Fiți liniștiți, nu e vorba de nicio intenție culturală la grăbiții editori. Nicio specială dorință de a împărtași publicului dela noi producțiile geniului literar de dincolo de Nistru. Dar, romanul lui Alexandru Kuprin e intitulat: *Bordelul*, și întâmplările pe cari le descrie se petrec în lumea deosebită a femeilor cari se vând. Se înțelege, e o operă de artă... Merita ea, însă, prin sine însăși, trei traduceri, când Ana Karenina n'are încă niciuna?

Altceva e la mijloc Editorii s'au repezit asupra *Bordelului* cu o poftă lacomă de senzational, cu o sete de că, tig, cu o bucurie a scrisului scandalos, numai în nădejdea de a sălta puțin negoțul. Și de aci, concurența... Cazul n'ar merita, poate, să ne oprim asupra lui, dacă n'ar despo a un colț urât al moravurilor noastre de librărie. Cele trei edituri cu pricina nu sunt dintre cele mai obscure. Ele au aruncat până acum în circulație zeci și sute de volume. Pricepeți, acum, care e criteriul de judecată în aprecierea operei de artă, la aceste țighele, unde se aranjează educația sufletească a zecilor de mii de cititori.

Sforile dlui Octavian Goga. — Cettorii acestei reviste, cași aceia ai gazetelor dela București, știu foarte bine cari sun, acolo pe malurile Dâmboviței, protectorii dlui Iuliu Maniu. Ori de că'e ori președintele partidului național inregistrează câteun nou eșec (adică, cel puțin de două ori pe lună) filantropii lui compătimitori il cople-

șesc cu sincerele lor condoleanțe. Ori de cători fostul advocat al Consistoriului din Blaj, care e tot dl. Iuliu Maniu, dobândește vreun aparent succes (ceea ce se întâmplă foarte rar) trâmbițele șabăsgoimilor răsună până în înaltul cerului, ca un cor de heruvimi. (Vă rugăm, iertați comparația).

Așa s'a întâmplat și acum, cu prilejul frământărilor din partidul național. Cel mai îngrijorat dintre toți, fi-rește, e tot dl. Albert Honigman dela *Lupta*. Incercatul creator de opinie publică în România-intregită (și cu deosebire mare filo-ardelean din convingere) nu poate să admită decapitarea dui Iuliu Maniu, tună și fulgeră împotriva dușmanilor acestuia, nu vrea să creadă în nenorocirea fostului președinte al Consiliului dirigent, și se roagă zi și noapte, ca nucumva să se strice solidaritatea partidului.

E lesne de înțeles, că dl Octavian Goga are partea leului din aceste prelungite ieremiade gazetărești. Încă o dată, directorul *Țării Noastre* a fost declarat răspunzător de toate neplăcerile cari i se întâmplă dela o vreme partidului național. *Lupta* publică mereu articole strigătoare, tipărite cu litere de-o șchioapă, denunțând în fața lumii „uneltirile criminale” și „meschinele înrigi”, cărora se datorește acțiunea de primenire a dlor Vasile Goidiș, Ioan Lupaș, Ioan Lepădatu și ceilalți 27 frunțași ardeleni. Totul se reduce, după părerea honigmanului, la o punere în scenă „liberalo-averescană”. Dl Octavian Goga face agitație confesională, dl Octavian Goga a fost la Sibiu unde, zile de-arândul, a condus în persoană operațiile machiavelice ale discordiei...

Am putea să desmintim, pur și simplu, năzbâtiile *Luptei*, arătând că dl Octavian Goga n'a mai vizitat Sibiu de mai bine de un an, și repetând, nu

ne mai aducem aminte pentru a cătea oară, că nu există un singur intelectual în întreg Ardealul, care să poate vorbi despre vreo acțiune confesională agresivă a fostului ministru al Cultelor, care a primit în nenumărate rânduri mulțumirile tuturor conducătorilor eclesiastici, pentru bunăvoința cu care a privit, deopotrivă, cele două ramuri ale bisericii naționale. Atunci? Cine e de vină pentru cele întâmplate la Sibiu și pentru penibilele sferturi de oră prin care trece dl. Iuliu Maniu?

Fără îndoială, dl. Iuliu Maniu însuși. Politica sa de ezitare și de nepricepere, de nehotărâre și de șiretenie stearpă, își găsește acum răspunsul. Președintele partidului național cu lege astăzi ceea ce a semănat. Intrucât poate să fie răspunzător dl. Otașian Goga pentru o tristă descompunere, pe care n'a făcut decât s'o presimțită, și s'o vestească și altora?

Mărturiile prețioase. — În jurul frământărilor din partidul național s'au tipărit fel de fel de articole, informații și comunicate, multe din ele bătându-se cap în cap. Ca mai totdeauna, opinia publică, zăpăciată de atâtea contradicții, nu știe ce să creadă.

Pentru că mulți ar fi îndemnați, poate, să creadă că nimic nu s'a petrecut, și că noi nu suntem decât comentatorii veninoși ai unor evenimente născocite în redacțiile liberale, reproducem mai jos, vorbă cu vorbă, mărturia prețioasă a dlui G. Bogdan-Duică, profesor universitar și fruntaș fără-nist, care a fost martor al convorbirilor dela Sibiu, și al cărui cuvânt, până acum, niciodată n'a fost desmăniț. Suntem convinși, că acest autentic reportaj, girat de o iscălitură onorabilă, va fi mai de grabă crezut, decât desmănițirile lirice ale inițialelor misterioase dela *Lupta* dlui Albert Honigman. Iată ce spune dl. Bogdan-

Duică, care-și datează relatarea dșale din Sibiu, și o publică în *Aurora*:

„Marți, în 21 Octombrie, a. c., d. Iuliu Maniu va primi o deputație, delegată de cei 27 fruntași naționali întruniți la Sibiu, ca să se ocupe de congresul național-bisericesc, dar întim să se ocupe și cu deplorabila zăpăceală din partidul lor politic. Delegația se compune din d-nii: I. I. Lapadatu, dr. Groșșan, dr. Marșeu, dr. Aurel Lazăr, dr. I. Lupaș și V. Braniște care o conduce”.

„Deputația îi va spune d-lui Iuliu Maniu, că, mandatarii săi cer două lucruri: 1. *schimbarea modului de conducere a partidului*; 2. *schimbarea modului de luptă*.”

Subt schimbarea modului de conducere ea înțelege înlocuirea șefului cu un directorat de trei, în care ar intra (nici îndoială nu încape) d. V. Goldiș și un național din vechiul Regat. Subt schimbarea modului de luptă delegația înțelege a făptui prompt, nu a petracta mereu în sec”.

„D. I. Maniu va auzi acum din gura aderentilor săi ceea ce lumea de mult constatase. D. Iuliu Maniu a reușit să iea Ardelenilor orice puțință de a influența afacerile statului; să dea partidului său *aparența* că este cuprins de marasm; să-l țină într'o surprinzătoare lipsă de concepții și acțiuni. Acestea le va auzi d. Iuliu Maniu”.

„Ce va răspunde d. Iuliu Maniu nu interesează. Interesează ce va face. Va refuza ori nu va refuza? Dacă va refuza, numai părtașii de până acum la întimitățile politice ale șefiei îl vor aproba; dacă nu va refuza, dovada va fi făcută și din parte-i că greșit a fost; dacă până acum a crezut că duhul sfânt politic s'a coborât numai într'un târgușor ardelenesc: cu mult lut galben”.

Până aici, mărturia dlui Bogdan Duica Delegația amintită a fost la dl. Iu-

Iu Maniu. Rămâne de văzut cum se vor desfășura evenimentele. În fața lor, rămânem spectatori atenți, și, deocamdată, neutrii...

Pașapoarte. — Afacerea pasionantă a zilei, cu cercetări în cabinetul judecătorului de instrucție, cu încercări dramatice de sinucidere, și cu interpelări în Parlament, preocupă în momentul acesta opinia noastră publică, în ochii căreia, peripețiile scandalului apar ca un semn caracteristic al vieții politice dela noi. Vasta excocherie a pașapoartelor pentru America, urzită în jurul unei suspecte întreprinderi lipsită de orice seriozitate: societatea anonimă *Petrolul național*, stropește cu noroiul bănuielii câțiva din oamenii cei mai apropiați ai guvernului, și proiectează o tristă lumină în coridoarele ministerului de Interne. Demisia dlui Franasovici, subsecretarul de stat al dlui Ion Brătianu, și glonțul cu care a crezut că se poate pedepsi generalul Văitoianu, fratele ministrului de Comunicații, sunt, până acum, fazele culminante ale unor întristătoare (nu senzaționale) descoperiri. Gazetele vorbesc zilnic despre alte apropiate arestări; s'au pus în circulație numele a doisprezece deputați guvernamentali, cari ar fi traficant cu pașapoarte; cercetările justiției sunt pe cale să stabilească o vastă complicitate, fiecare având rolul său în respingătorul angrenaj, fiecare luându-și părțicia sa, mai mare sau mai mică de răsplată.

Ne vine foarte greu să credem, că publicul dela noi va primi cu sânge rece toate descoperirile cari se fac. Dar, nici nu înțelegem satisfacția rău stăpânită a acelor, pentru cari tristețile cercetări se înșiruiesc la capitolul știrilor de senzație, alături de prinderea banditului lui Terente. E ceva mult mai serios la mijloc. Afacere-

rea pașapoartelor dovedește împede că boala traficului de influență, dorința de a câștiga ușor bani rușinoși, punerea la mezat a legăturilor cu puternicii zilei, a făcut ravagii înspăimântătoare până sus de tot.

Opinia publică, scârbită și îndurerată, dorește sancțiune aspră, exemplară, care să isbească pe toți vinovații, fără nicio cruțare. Va fi posibilă, această dureroasă ardere cu fierul roșu pe propriul trup al guvernului actual? Pe-ici, pe colo, parcă s'ar vedea colțurile promițătoare ale tradiționalei mușamale, ca aripa protectoare a unui bun pașaport salvator: politica...

Vom vedea.

O istorie a revoluției rusești. —

O contribuție autentică și serioasă, pentru a preciza caracterul revoluției bolșevice, este aceea a dlui Grigore Alexinski, fost deputat în Dumă și unul dintre șefii partidului social-democrat din Rusia, care a publicat la Paris, de curând, două cărți foarte interesante: „Dela țarism la comunism“ și „Memoriile unui condamnat la moarte“. Cele două cărți, cari ni s'au trimis și nouă, conțin și documente zdoboitoare, dovedind că Lenin și Troțchi au fost în serviciul statului major german, și arătând ororile săvârșite de teroarea sovietică.

Asupra celor două volume, cari cuprind și o prețioasă declarație asupra Basarabiei, vom reveni în numărul viitor.

Răsfoind revistele. — Primul număr din al patrulea an al revistei *Gândirea* a apărut în tipografia nouă a „Fundăției principelui Carol“. Cuprinde versuri semnate de dnii Adrian Maniu și Lucian Blaga și un fragment promițător dintr'un roman în pregătire al dlui Cezar Petrescu. În fruntea numărului, dl. F. Șirato, talentatul pictor, publică un interesant articol, deslușind caracterul național al artei românești.